

ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ ПЕДАГОГІВ І БАТЬКІВ У СУПРОВODІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Семененко Олена, вихователь групи продовженого дня

Ліцей «Домінанта», м. Київ, Україна

Сьогодні інклюзивна освіта набуває значного розвитку, адже її головна мета – забезпечити рівний доступ до якісної освіти кожної дитини незалежно від її можливостей та особливостей розвитку. Проблема інклюзивного навчання активно досліджується зарубіжними та вітчизняними науковцями, а також залишається у центрі уваги державних інституцій, таких як Міністерство освіти і науки України, органи місцевого самоврядування та засновників закладів освіти. До цього процесу щоденно залучені й фахівці освітнього середовища: учителі, асистенти вчителя, психологи, логопеди, дефектологи, реабілітологи, соціальні педагоги, а також батьки. Вони забезпечують підтримку дитини на різних етапах її розвитку та створюють умови успішного навчання.

Відповідно до Концепції розвитку інклюзивної освіти зазначено: інклюзивне навчання визначається як комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей. Одним із ключових завдань Концепції є залучення батьків дітей з ООП до участі у навчально-реабілітаційному процесі з метою підвищення його ефективності [2].

Партнерська взаємодія педагогів і батьків дітей з особливими освітніми потребами є ключовою умовою ефективного супроводу та успішного навчання. Це командна робота, що базується на довірі, взаєморозумінні та спільній відповідальності за розвиток дитини. У цьому процесі батьки виступають рівноправними учасниками освітнього процесу в команді супроводу: вони беруть участь у розробці Індивідуальної програми розвитку (ІПР), здійснюють постійний обмін інформацією з педагогами, впроваджують рекомендації

фахівців у домашньому середовищі. Така співпраця забезпечує створення єдиного, узгодженого, підтримуючого простору для дитини, що сприяє її комфорту, навчальній мотивації та успішній інклюзії.

При цьому ключовим принципом інклюзивної освіти є те, що дитина з особливими освітніми потребами є центральною і провідною фігурою, навколо якої вибудовується навчальний, виховний та корекційно-розвитковий процес, а робота всіх фахівців спрямована на її підтримку, розвиток і успіх.

Важливо наголосити, що особливу роль у партнерській взаємодії між вчителями, батьками та дитиною відіграє асистент вчителя. Це фахівець, який перебуває з учнем у постійному та безпосередньому контакті, тому найкраще знає його щоденні труднощі, потреби й сильні сторони. Асистент вчителя не лише забезпечує підтримку дитини на уроці, але й є ключовою ланкою у координації навчально-виховного процесу: допомагає адаптувати завдання, налагоджує комунікацію між учителем та батьками, бере участь у розробці ІПР, здійснює спостереження за динамікою розвитку. Завдяки цьому він стає одним із центральних учасників команди супроводу, що забезпечує цілісність і послідовність інклюзивного навчання.

Практика показує, що регулярна коротка комунікація вчителя або асистента вчителя допомагає батькам краще розуміти навчальні та виховні моменти, які виникають не лише у закладі освіти, а й удома. Такий оперативний обмін інформацією сприяє узгодженню дій дорослих, підвищує ефективність підтримки дитини та забезпечує послідовність у роботі над її розвитком.

Адміністрація закладу освіти відіграє важливу координаційну роль, сприяючи налагодженню партнерської взаємодії між педагогами та батьками. Вона систематично забезпечує:

- створення безбар'єрного середовища;
- організація доступу до корекційних занять;
- проведення зустрічей команди супроводу з фахівцями ІРЦ;
- надання ресурсів для адаптації або модифікації освітнього процесу;
- підтримка педагогів у роботі з дітьми з ООП;

– надання педагогам кваліфікованих тренінгів, вебінарів, семінарів про інклюзивну освіту для підвищення рівня знань в цій галузі.

Однак, на жаль, у партнерській взаємодії між фахівцями команди супроводу часто виникають труднощі. Як зазначає М. Буйняк, серед найпоширеніших проблем варто виділити:

- низький рівень психологічної та методичної готовності педагогів до роботи з дітьми з ООП;
- недостатню обізнаність членів команди супроводу щодо професійних функцій один одного, що спричиняє нечіткий розподіл обов’язків;
- іноді виникають труднощі з узгодженням рекомендацій фахівців (дефектологів, логопедів, психологів) із педагогічною практикою вчителя;
- брак часу для якісного планування роботи;
- труднощі у здійсненні адаптації та модифікації навчальної програми відповідно до освітніх потреб дитини.

Для подолання зазначених труднощів потрібен час, удосконалення нормативно-правової бази, зміна ставлення до осіб з ООП та їхньої освіти в суспільстві та розробка ефективних науково-методичних роз’яснень та рекомендацій [1, с. 18].

Важливим елементом командної взаємодії є співпраця з фахівцями інклюзивно-ресурсного центру (ІРЦ), які є ключовими фахівцями у забезпеченні міждисциплінарного підходу: вони проводять комплексну оцінку дитини, надають рекомендації щодо освітнього маршруту, беруть участь у команді супроводу в навчальних закладах освіти, допомагають у розробці ІПР та консультують педагогів і батьків на засіданнях щодо ефективних методів підтримки.

Партнерська взаємодія в умовах інклюзивної освіти – це не лише формальна співпраця, а глибокий процес спільного розвитку, навчання та підтримки дитини з ООП [4].

Розглянувши зазначене вище, можна зробити висновок, що ефективність психолого-педагогічного супроводу значною мірою залежить від узгодженості

та координації усіх учасників освітнього процесу. Для наочного відображення ролей та взаємозв'язків між ними була створена модель партнерської взаємодії педагогів і батьків у супроводі дитини з ООП, яка демонструє ключових суб'єктів командної роботи та логіку їх взаємодії (рис. 1).

Рис. 1. Модель партнерської взаємодії педагогів і батьків у супроводі дитини з ООП

Для кращого розуміння та співпраці вчителів, спеціалістів та батьків дітей з особливими освітніми потребами використовують різні форми організації психолого-педагогічної допомоги на рівні закладу освіти, а саме:

1. Індивідуальна форма роботи:

– бесіди й консультації, які конструктивно допомагають батькам у налагодженні відносин зі своєю дитиною, а також як процес інформування батьків про нормативно-правові аспекти, прогнозування можливостей розвитку й навчання дитини.

– сімейні консультації – спрямовані на зміцнення психічного та фізичного здоров'я дитини, формування адаптивних навичок.

– індивідуальні заняття з дитиною в присутності батьків – формують у них уміння виконувати вправи самостійно вдома.

– батьківські години – щотижневі зустрічі зі спеціалістами, учителями та асистентом вчителя для обміну інформацією про результати навчання.

2. Групові форми роботи:

– загальношкільні батьківські збори.

– батьківські збори в класному колективі.

– круглі столи.

– батьківські уроки, тренінги, майстер-класи.

Зазначені форми роботи допомагають значно підвищити ефективність налагодження довірливих стосунків педагогів та батьків, що сприяє підсиленню їхньої мотивації в розвитку дитини [3, с. 17-19]. Налагоджена щоденна комунікація усіх членів команди супроводу формує основу для ефективного застосування різних форм психолого-педагогічної допомоги. Саме завдяки такій взаємодії стає можливим своєчасне реагування на потреби дитини та узгодження дій для усіх учасників освітнього процесу. Для узагальнення та зручного представлення цих форм була побудована схема форм партнерської взаємодії педагогів і батьків з ООП, яка відображає два основні напрямки роботи – індивідуальної та групової (рис. 2). Схему побудовано так, щоб показати, як саме педагоги, спеціалісти та батьки співпрацюють на практиці.

Рис. 2. Схема форм партнерської взаємодії педагогів і батьків з ООП

Таким чином, партнерська взаємодія охоплює багатокомплексний процес, який включає фахівців різних напрямів та безпосередньо батьків дитини з ООП.

Отже, ефективність психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами значною мірою залежить від узгоджених дій усіх учасників освітнього процесу. Партнерська взаємодія педагогів, асистентів вчителя, спеціалістів та батьків створює цілісну підтримувальну систему, яка забезпечує послідовність, наступність та результативність інклюзивного навчання.

Список використаних джерел:

1. Буйняк М.Г. Теоретичні засади партнерської взаємодії фахівців в інклюзивному навчанні. *Inclusion and Diversity*: наук. журн. Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка, 2024. №3. С. 15-19.
2. Концепція розвитку інклюзивної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 № 912 URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/.
3. Практика взаємодії з батьками дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі : метод. посіб. / уклад. : О.В. Коган та ін. Лисичанськ : ТОВ «ФОКСПРИНТ», 2021, 80с. ISBN 978-617-95187-5-1
4. Фенцик О.М. Партнерська взаємодія закладу освіти з батьками дітей з особливими освітніми потребами; бар'єри та шляхи подолання. Корекційна педагогіка. Педагогічна академія: наукові записки. URL : <https://doi.org/10.5281/zenodo.16884933>

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ТА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Федорчук Наталія, кандидатка педагогічних наук, завідувачка кафедри
педагогіки, психології та фахових методик

КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж
імені Михайла Грушевського» (Україна)

Гладка Ангеліна, здобувачка ступеня вищої освіти «бакалавр»